

DESPRE SLUIREA DUHOVNICEASCĂ

(din însemnările unui duhovnic athonit)

Neașteptata și neînțeleasa pronie a lui Dumnezeu m'a adus în împrejurarea în care, de-a lungul unui întreg șir de ani, am putut observa viața duhovnicească a monahilor nevoitori din Sfântul Munte. Unii dintre ei au binevoit să-mi destăinuie ceea ce probabil nu împărtășiseră cu alții. Mă umplea de bucurie să văd aleșii lui Dumnezeu ascunși îndărătul smeritei lor înfățișări. Uneori ei înșiși, ocroțiți de Dumnezeu, nici nu-și dădeau seama ce bogată binecuvântare odihnea asupra lor. Le era dat mai cu seamă să-și vadă propriile neajunsuri, uneori în așa măsură, încât nici nu îndrăzneau să cugete că Dumnezeu odihnește întru ei, și ei întru Dânsul. Unii dintre aceștia ajunseseră la vederea Luminii Nefăcute, dar nu erau conștienți de ea, în parte fiindcă prea puțin cunoșteau scrierile Sfinților Părinți care descriau acest chip al harului. Necunoașterea lor îi păzea de slava deșartă. Urmând tradiția duhovniciei monahale dreptslăvitoare, eu nu le explicam ce anume le dăduse Domnul. Pentru a ajuta nevoitorului buneicinstiri trebuie să-i vorbești așa încât să i se smerească inima și mintea, altminteri vei pune stavilă propășirii lui duhovnicești. Îmi aminteam cum Starețul Anatolie, la Vechiul Russikon, spusese lui Siluan pe când era încă tânăr începător: „Dacă acum ești așa, ce vei deveni la bătrânețe?”¹. Cu acele cuvinte Starețul Anatolie l-a aruncat pe Siluan vreme de ani îndelungați în flacăra unor asemenea ispite din care, e drept, el a ieșit biruitor, dar cu un preț foarte mare. Puterea ce i-o dăduse experiența vederii lui Dumnezeu a biruit dinamismul năvălirilor vrăjmașe și, din neo-

¹ Cuviosul Siluan Athonitul, op. cit., p. 39. (N. tr.)

bișnuita sa luptă duhovnicească, el a ieșit îmbogățit așa cum puțini au fost de-a lungul întregii istorii bisericești, lăsându-ne drept învățătură cuvântul său despre deosebirea între smerenia nevoinței și „smerenia de nedescris a lui Hristos”¹. Dar și pentru el riscul pierzaniei fusese mare, precum și pentru tot creștinul, și pentru tot omul îndeobște. Mândria este rădăcina a toată căderea duhovnicească. Prin mândrie oamenii devin asemenea dracilor. Lui Dumnezeu îi este proprie smerita iubire, prin a cărei flacăra vine răscumpărarea celor căzuți de la Împărăția Tatălui Ceresc.

┌ Duhovnicului i se cade a simți ritmul lumii lăuntrice a tuturor și a fiecăruia dintre cei care vin către el. Drept aceea rugăciunea lui este ca Duhul lui Dumnezeu să-l povățuiască și să-i dea cuvânt de folos pentru fiecare.

Slujirea duhovnicului este și înfricoșată, și atrăgătoare; dureroasă, dar plină de însuflare. El este un „împreună-lucrător al lui Dumnezeu”². Este chemat la cea mai înaltă înfăptuire, la o cinste fără seamăn: a făuri dumnezei pentru vecinicie în Lumina cea Nefăcută. Bineînțeles, pilda lui întru toate este Hristos³. Iată învățătura Lui: „Amin, amin zic vouă: Nu poate Fiul să facă de la Sine nimica, de nu va vedea pre Tatăl făcând, căci cele ce face El, acelea și Fiul asemenea face. Că Tatăl iubește pre Fiul, și toate arată Lui, carile face El; și mai mari lucruri decât acestea va arăta Lui, ca voi să vă minunați. Că precum Tatăl scoală morții și-i înviază, așa și Fiul, pre carii voiește, înviază”⁴.

Mare este osteneala de a afla cuvinte potrivite spre a împărtăși celuilalt stări duhovnicești. Duhovnicul neapărat trebuie mai înainte să fi cunoscut din proprie cercare, de este cu putință toate stările duhovnicești despre care îndrăznește să vorbească altora. În „Cuvântul către păstor”, Sfântul Ioan Sinaitul (Scărarul) vor-

¹ Cf. *Cuviosul Siluan Athonitul*, op. cit., pp. 322, 392. (N. tr.)

² Cf. 1 Cor. 3: 9.

³ Cf. Io. 13: 15.

⁴ Io. 5: 19-21.

bește despre aceasta astfel: „Cârmaci este cel care, de la Dumnezeu și dintru ale sale osteneli tărie duhovnicească luând... până și dintru însuși adâncul poate să scoată [sufletul înviforat]... Învățător adevărat este cel care, cartea duhovniceștii cunoașteri primind, cea scrisă cu degetul lui Dumnezeu, adică cu lucrarea luminării Sale, nu-i mai trebuiește nicio altă carte. Că rușinos lucru este dascălilor din cele scrise de alții să povățuiască... Cel care pe cei mai de jos povățuiești, însuți dintru înălțime te învață... Că nu pot cei pământești cele pământești a tămădui”¹. Anume astfel de povățuiri și eu însumi am primit, luând asupra-mi nevoia slujirii duhovnicești. În esență, slujirea are în vedere nașterea cuvântului lui Dumnezeu în inimă prin rugăciune. Pe Cuviosul Serafim de Sarov cineva l-a numit străvazător. El însă a răspuns că nicidecum nu este, dar că el se roagă în timpul convorbirii, și primul gând ce se ivește în inimă din rugăciune trebuie socotit ca fiind dat de Dumnezeu.

Înfricoșată este lucrarea aceasta căci, dacă cei care vin la preot nădăjduind să audă de la el limpede voia lui Dumnezeu și, în locul acesteia, el le dă o povață ce vine din propriile-i judecăți care pot să nu fie plăcute lui Dumnezeu, astfel făcând el îi va arunca pe o cale greșită și îi va păgubi într’o oarecare măsură. Același Cuvios Serafim zicea că atunci când vorbise „din propria-i minte, se iveau greșeli”. Iar Fericitul Siluan a adăugat odată, într’o conversație pe această temă, că „greșelile” pot fi neînsemnate, dar ele pot fi foarte mari – precum el însuși a suferit la începutul vieții sale monahale.

Eu însumi, cunoscându-mă a fi departe de desăvârșirea cerută, mă rugam Domnului îndelung și cu durere în inimă să nu mă lase să greșesc, să mă țină pe căile adevăratei Sale voi, să-mi însufle cuvinte folositoare fraților. Iar în vremea convorbirii încercam să-mi țin „auzul” minții în inimă, spre a surprinde gândul lui Dumnezeu și, adesea, chiar și cuvintele care trebuiau spuse.

¹ *Scara Sfântului Ioan Scărarul*, „Cuvânt către păstor” 2-6.

Înfăptuirea principiului sfânt al predaniei orthodoxe, în practică întâmpină greutăți de necrezut. Oamenii, educați fiind, se țin cu tărie de alt principiu: rațiunea lor. Tot cuvântul preotului ei îl iau drept simplu cuvânt omenesc, și deci, subiect judecății critice. Li s'ar părea nebunie a urma orbește poveștelor duhovnicului. Ceea ce vede și înțelege omul duhovnicesc, cel sufletesc oricum nu primește, ci leapădă, pentru că trăiește în alt plan¹. Cât despre mine, întâlnind oameni care se călăuzesc după propriile impulsuri și resping cuvintele date de preot prin rugăciune, nu mai cer de la Dumnezeu să descopere celui de față sfânta și întrutot-desăvârșita Sa voie. Astfel făcând, împărtășindu-le doar propria mea părere, fie ea și întărită de cuvintele Sfinților Părinți sau ale Sfintei Scripturi, îi cruț de păcatul luptei împotriva lui Dumnezeu și-i las slobozi și, cum ar fi, îndreptățiți a-mi lepăda sfatul, fără a păcătui, ca fiind doar un sfat omenesc. Firește, aceasta este departe de ceea ce așteptăm de la tainele Bisericii.

În vremurile noastre, ale massivei îndepărtări de la creștinism, slujirea preotească devine din ce în ce mai grea. În străduința sa de a scoate oamenii din iadul înfiripat de propriile lor patimi contradictorii, preotul neconținut întâmpină moartea ce îi stăpânește. Până și simțământul vremii capătă o ciudată trăsătură: când zăbavnică și plictisitoare, când ca neexistând, deoarece ei nu au căutări serioase.

Este cu neputință să înțelegi oamenii. Ori sânt orbi și „nu știu ce fac”, ori suferă de un daltonism duhovnicesc și mental. Adesea ei văd lucrurile într'o lumină diametral opusă, asemenea negativului unei fotografii... A recunoaște, în astfel de condiții, adevărata realitate a vieții devine deja cu neputință. În asemenea împrejurări niciun cuvânt nu-și mai are locul. Atitudinile sfintei iubiri ei le primesc ca fiind dușmănoase; răbdătoarea smerenie li se înfățișează ca fiind fățarnicie; încercarea de a sluji, ca fiind urmarea intereselor meschine. Caracteristic acestora este că până și

¹ Cf. 1 Cor. 2: 10 și 13-14.

duhul neîmpotrivirii creștine în fața răului îi face peste măsură de îndrăzneți; pe preoți îi amărăsc nemeritat de dureros; le atribue gânduri care nici prin minte nu le-au trecut vreodată; înjosindu-i fără milă, îi învinuiesc de mândrie; prin felul lor de a fi ei fac ca prezența preotului să fie stânjenitoare, și totodată îl judecă pentru refuzul de a veni de față în asemenea împrejurări. Și așa la nesfârșit.

Bindecuvintez pe Dumnezeu Care ne-a descoperit această taină. Domnul ne-a preîntâmpinat prin cuvântul Său, ne-a învățat prin pilda Sa. Și dacă nu ar fi fost așa, ar fi fost cu neputință a nu cădea pradă deplinei deznădejdi. Un episcop care se dăruise din toată inima slujirii celor în suferințe, care pe mulți îi scosese din catastrofe lăuntrice și din năpaste ale vieții, mi-a scris odată: „Am început să mă tem de iubire”. Mai târziu am înțeles cuvintele lui așa: cei pe care îi ajutase se apropiaseră de el și, la început, i-au ajutat în sfânta sa slujire; mai târziu, câștigându-i încrederea și devenind de neînlocuit, au început a-i încălca libertatea, punându-i piedici de tot felul când voia să se dăruiască și slujirii altora. În acea vreme când am primit scrisoarea lui încă nu înțelegeam cumplitul sens al cuvintelor sale. El mi s'a dezvăluit în anii slujirii mele în Europa. Nu o dată mi-am amintit, și până astăzi continui să-mi amintesc de paradoxalele lui cuvinte: „Am început să mă tem de iubire”.

Dar împreună cu aceasta, iese la iveală încă un aspect al slujirii noastre. Oamenii se poartă față de preot întocmai ca față de Dumnezeu: Îl leapădă cu o ușurătate de necrezut, ca pe ceva nefolositor, siguri că, de îndată ce vor avea nevoie de El, Îl vor chema, și El nu va întârzia a veni. „Părinte, iartă pre ei, căci nu știu ce fac!”

După întoarcerea mea din Grecia (Sfântul Munte) în Franța, am întâlnit un soi de oameni de care mă dezobișnuisem în cei douăzeci și doi de ani ai viețuirii mele acolo, mai ales în ultimii ani, când devenisem duhovnic mai multor sute de monahi din

toate formele de nevoință ale Athosului. Nu ascund că eram total „dezorientat”. Psihologia monahilor, răbdarea și tăria lor de a îndura, într’atâta depășea absolut tot ce am întâlnit în Europa, încât pur și simplu nu găseam nici cuvinte, nici forme exterioare de comunicare. Ceea ce monahii primeau cu recunoștință, pe europeni îi zdrobea. Mulți s’au îndepărtat de mine, socotindu-mă anormal de aspru, până la a denatura duhul iubirii evanghelice. Și primeam acele păreri înțelegând că „norma” monahilor nevoitori și norma oamenilor de cultură apuseană era cu totul alta. Nu am nicio îndoială că cel mai „anormal”, atât pentru oamenii vremilor „Marelui Inchizitor”, cât și pentru contemporanii noștri, ar fi Hristos. Cine te auzi pe Hristos sau, cu atât mai mult, urma Lui¹? Ceea ce se dădea monahilor după zeci de ani de plâns, contemporanii cred că pot primi într’o clipită, ba uneori doar după câteva ceasuri de conversație „theologică” plăcută. Cuvintele lui Hristos, fiecare cuvânt al Lui a venit în această lume, de Sus: aparține țărâmului altor dimensiuni și se însușește nu altfel decât prin îndelungi rugăciuni și cu mult plâns. În afara acestor condiții el rămâne pentru totdeauna de neînțeles omului, oricât de „cultivat” ar fi el, chiar și din punct de vedere theologic. Cineva îmi spusese: „Câtă vreme trăiești sub povara neînțelegerii, te sufoci”. Da, noi toți negreșit ne simțim zdrobiți când încercăm din răspuțeri să înțelegem cuvântul lui Hristos. Însuși Domnul a spus: „Cel care va cădea preste piatra aceasta, se va sfărâma; dară preste carele va cădea ea, îl va zdrobi”². Întâlnindu-ne cu această însușire a cuvântului lui Hristos, treptat ne dăm seama că el ne descoperă vecinicele țărâmurii ale Duhului celui fără-de-început. Iar apoi tot ce se împotrivește în noi cuvântului lui Hristos îl trăim ca prezența morții în noi. Astfel ne aflăm în starea unei adânci dezbinări lăuntrice: pe de-o parte – mulțămă, ca un dulce cuțit care taie în inimă; pe de alta – rușinea de sine de nerăbdător, precum și groaza față de distanța ce ne

¹ Cf. Io. 6: 60

² Mt. 21: 44.

desparte de țel.

Tot creștinul este dator să năzuiască neostoit către Lumina lui Hristos și hotărât să rabde toate urmările unei astfel de năzuințe în limitele vieții pământești. Numai atunci vom ajunge la înțelegerea cuvântului evanghelic, iar ea vine fără a putea „pândi”¹ cum se întâmplă aceasta, căci este vorba de petrecerea reală a lui Dumnezeu cu noi.

În orice altă sferă a culturii omenești este cu puțință a observa „progresul”, dar nu în viața noastră. Adesea Duhul Sfânt se retrage de la noi pentru oarecari mișcări ale inimii sau ale gândului nostru. Dar este cu puțință ca părăsirea să fie și pentru că Duhul, văzându-ne liniștiți și mulțumiți cu ceea ce am primit sau dobândit, să se retragă spre a ne arăta cât sântem încă de departe de ceea ce ar trebui să fim...

Unui monah în niciun caz nu îi este ușor a purta povara duhovniciei. Pe de-o parte, lui personal îi este **de folos** când oamenii au o părere cât se poate de negativă despre el, deoarece osândirea din partea celorlalți îl ajută a se smeri. O mai adâncă rugăciune se înalță către Dumnezeu dintr’o inimă îndurerată. Mai ușor irumpe un strigăt către Dumnezeu pentru mântuirea întregii lumi, deoarece și el trăiește în suferințe asemenea suferințelor atâtor mulțimi de oameni pe pământ. Pe de altă parte, dacă slujește ca părinte duhovnicesc, tot cuvântul rău despre el trezește neîncrederea celor care au nevoie de povățuire, de mângâiere, de sprijin. Durerea lui este îndoită: pentru sine însuși, căci trăiește nevrednic chemării sale; iar pe de altă parte, pentru dauna pricinuită întregii Biserici, întregii omeniri, când autoritatea preoților este zdruncinată. A nu asculta cuvântul duhovnicilor este totuna cu lepădarea cuvântului lui Hristos Însuși („Cel care ascultă pre voi, pre Mine ascultă, iar cel care se leapădă de voi, de Mine se leapădă”²).

¹ Cf. Lc. 17: 20-21.

² Lc. 10: 16.

Așadar, este esențial ca între preoți și episcopi să fie cea mai adevărată cinstire și prețuire reciprocă; să înceteze învinuirile dintre ei, lupta pentru stăpânire, zavistia față de cei mai înzestrați decât ei. Chiar și dacă mai sânt anumite neajunsuri la câte unul sau altul dintre slujitorii Bisericii (și cine este desăvârșit?), este mai bine să însuflă încredere în credincioși față de preoții care le sânt mai aproape, fie din punct de vedere geografic, fie din alte pricini. Însăși încrederea creștinului în sfințiții slujitori va fi un izvor de însuflare acestora spre a grăi cuvânt adevărat. Știm din cuvintele lui Hristos Însuși că „pre scaunul lui Moisi” șed persoane nevrednice, și totuși Hristos a spus poporului să asculte de păstorii lor, să păzească cele poruncite lor, fără a urma pilda faptelor sau viețuirii lor.

Starețul Siluan nu a avut un anume duhovnic de-a lungul întregii sale viețuiri monahale. Se ducea la cel care era mai aproape sau slobod a-l primi când avea nevoie. Dar mai înainte, se ruga Domnului a binevoi către el și, prin duhovnic, să-i dea iertarea păcatelor și tămăduirea sufletului.

Când am de-a face cu bolnavi atenția mea se îndreaptă către starea lor duhovnicească: oare cunosc ei pe Dumnezeu și nădăjduiesc întru El? Iar suferințele, durerile, ba chiar și necazurile vieții trec pe al doilea plan. Oricât de neînsemnată ar părea pricina suferinței omului, ea nu poate fi trecută cu vederea. Adesea, ba chiar mult prea adesea, izvorul suferințelor sânt căutările neîmplinite ale patimilor păcătoase. Chiar în astfel de împrejurări duhovnicul are în minte un singur lucru: cum este cu putință a vindeca acest om. Celor istoviți de sărăcie și de trude, până și cea mai mică pricină le poate stârni mari dureri, și către adâncul acelor dureri se îndreaptă rugăciunea duhovnicului. Împreună-pățimirea pentru fiecare necaz omenesc naște în chip firesc rugăciune în sufletul duhovnicului. Și ceea ce este foarte caracteristic slujitorului lui Hristos este a descoperi pricina tuturor năpastelor și greutăților soartei omului. În inima lui se adună suferințele întregii lumi și cu amare lacrimi se roagă pentru toți și

pentru toate.

La Sfântul Munte îmi era mult mai ușoară întâlnirea cu monahii bolnavi, decât cu mirenii după întoarcerea mea în Europa. Lăuntric, monahii căutau către Dumnezeu și transpuneau toate pe plan duhovnicesc. În Europa însă predomină tensiunile psihice, datorită cărora duhovnicul este nevoit să împărtășească același plan pentru a putea ajuta. La căpătâiul unor astfel de bolnavi se întâmpla să mă fac părtaș suferințelor lor și în duh, și sufletește, și până și trupește, astfel încât și trupul meu se ruga pentru ei. Arareori, dar totuși au fost cazuri când Dumnezeu mi-a primit rugăciunile și a împlinit toate câte cerusem. Îmi este încă nelimpede de ce uneori, cu o mai puțină încordare a rugăciunii, cursul bolii a luat o întorsătură bună, atunci când alteori, cu o mai adâncă rugăciune, starea bolnavului nu s'a îmbunătățit în chip vădit.

Am observat că dacă, în vremea rugăciunii, în sufletul meu durerea inimii se preschimba în liniște și bucurie, acest fenomen era întotdeauna un semn sigur că rugăciunea fusese primită și că persoana se tămăduise.

Uneori, în rugăciunea pentru unii oameni, o turburare de iad apasă inima. La începutul vieții mele în Hristos nu înțelegeam firea acestui fenomen și îmi atribuiam toate mie. Mai târziu, din experiența duhovniciei, mi s'a lămurit că o astfel de stare ce mă stăpânea nu este neapărat a mea, ci poate fi a persoanei pentru care mă rog. În rugăciune, pătrundeam în sfera duhovnicească a celor pentru care sufletul înclinase să se roage. Astfel, noi dăm oamenilor bucuria și lumina dăruită nouă de către Dumnezeu și primim în schimb moartea care îi cuprinde. Același lucru se poate spune și despre gândurile de clătinare și îndoială: ele nu întotdeauna pornesc de la noi înșine, ci de la cei cu care sântem în legătură duhovnicească. Sporita receptivitate față de trăirile altor minți și inimi este unul din felurile străvederii (am scris mai deplin pe această temă în cartea Cuviosului Siluan Athonitul).

Eu nu am căutat darul vindecării bolilor trupești. În rugăciunea mea pentru cei suferinzi predam toate voi lui Dumnezeu, Care știe ce anume trebuiește mântuirii fiecăruia. Nu sânt de loc încredințat că această atitudine – evitarea de a influența personal – a fost pricina neîmplinirii multora din rugăciunile mele. Eu nicidecum nu îmi doream să devin „făcător de minuni”: gândul aproape mă înfricoșa. Cu toate acestea au fost cazuri – atunci când rugăciunea rămăsese fără răspuns și credinciosul întristat – când îmi venea gândul că preoții neapărat aveau nevoie de mărturia că Dumnezeu aude rugăciunile lor și le împlinește cererile. Dacă oamenii ar primi mai adesea ajutorul lui Dumnezeu, cerut prin preoți, credința multora în Biserică s’ar întări. Ba chiar Însuși Domnul S’a rugat Tatălui: „Părinte... proslăvește pre Fiul Tău, ca și Fiul Tău să te proslăvească”¹.

Cel mai adesea, în rugăciunea pentru cei vii se întâmplă ca inima noastră să trăiască preschimbarea durerii în bucurie. Însă ceva asemănător se întâmplă și în rugăciunea pentru cei morți, chiar dacă de multă vreme adormiți. Minunată întâmplare – a întâlni în duh, în chip viu, pe unii de mult adormiți, chiar și persoane necunoscute nouă. O asemenea părtășie cu lumea de dincolo este proprie mai ales rugăciunii către sfinți. Dar se întâmplă, chiar dacă nu adeseori, ca și în rugăciunea pentru cei adormiți, cunoscuți sau necunoscuți, inima să primească înștiințare privind starea lor, bună sau apăsătoare. Neîndoielnică părtășie în Duhul Sfânt cu sufletele celor adormiți, fie de curând, fie de multe veacuri, poartă mărturie vecinicieii lor personale în Dumnezeu nostru. Întâlnirea iubirii noastre cu iubirea celor pe care îi avem în minte în vremea rugăciunii ne împărtășește „ceva dar duhovnicesc spre întărirea noastră”².

Oamenii au iubit întunerecul, în care este moartea, și leapădă

¹ Io. 17: 1.

² Cf. Rom. 1: 11-12.

lumina, în care este viața – și cea vremelnică, și cea vecinică. Dacă duhovnicul are o inimă ce iubește poporul lui Dumnezeu, sufletul i se umple de adâncă împreună-pătimire când se vede neputincios a le împărtăși lumina-viața. Nu o dată m'am oprit asupra ciudatului aspect al slujirii duhovnicești; și este normal, căci în viața practică el însoțește duhovnicul în toate zilele nevoinței sale: „Moartea întru noi se lucrează, iar întru voi viața”, scria Apostolul Pavel către Corintheni¹. Și lucrurile nu se opresc aici: pentru faptul că slujitorii lui Hristos poartă lumina vieții, mulți îi urăsc, precum mai înainte de noi pe Însuși Hristos au urât: „De urăște pre voi lumea, știți că pre Mine mai înainte de voi a urât... Aduceți-vă aminte de cuvântul carele am spus vouă: Nu este robul mai mare decât Domnul său. De au prigonit pre Mine, și pre voi vor prigoni; de au păzit cuvântul Meu, și al vostru vor păzi”².

Duhovnicul, întâlnind persoane care îi vorbesc despre vedeniile lor, se străduiește mai presus de toate să deslușească adevărata origine a vedeniei: de fusese ea cu adevărat dată de sus, sau de este doar rodul unei exaltate închipuiri, sau urmarea înrăuririi duhurilor vrăjmașe. Povara adesea este grea și cât se poate de plină de răspundere: dacă cele date de Dumnezeu le atribuiam puterii potrivnice, riscăm să cădem în hula împotriva Duhului Sfânt³; și dimpotrivă: dacă lucrarea drăcească o luăm drept dumnezeiască, vom încuraja pe cel care ni se spovedește a se închina dracilor. De aceea trebuie ca toți duhovnicii, fără excepție, neapărat să se roage neîntrerupt, în general și pentru fiecare caz în parte, ca Însuși Domnul să-i păzească de a greși în judecățile lor⁴.

Când duhovnicului îi este neclară starea lucrurilor îi rămâne

¹ 2 Cor. 4: 12.

² Io. 15: 18 și 20.

³ Cf. Mt. 12: 28-32.

⁴ Vezi și *Cuviosul Siluan Athonitul*, op. cit., p. 89, mai ales §4. (N. tr.)

„metoda psihologică”: să sfătuiască pe cel care i se spovedește a nu se încrede în niciun fel de fenomen neobișnuit. Dacă vedenia fusese cu adevărat de la Dumnezeu, atunci în sufletul celui care se spovedește va precumpăni smerenia și va primi liniștit sfatul de a fi cu luare-aminte. În caz contrar, se poate ivi reacția negativă și tendința a demonstra că vedenia nu poate fi decât de la Dumnezeu, ceea ce constituie un oarecare temei de a pune la îndoială vedenia. Firește, o astfel de metodă nu este decât un paliativ și nu trebuie recurs la ea ușuratic. Experiența a arătat că atunci când cineva își ispitește aproapele, tocmai prin aceasta îi poate aprinde mânia și supărarea.

Noi toți am primit aceleași porunci; reiese deci că în ochii lui Dumnezeu toți oamenii sânt egali. Nimănui nu-i este oprită înălțarea până la ultimele trepte – „până la plinirea vârstei lui Hristos”. În veacul ce va să fie, ierarhiile pământești – și cea socială, și cea bisericească – adesea pot apărea răsturnate: „Cele nebune ale lumii au ales Dumnezeu, ca pre cei înțelepți să rușineze, și cele slabe ale lumii... ca să rușineze pre cele tari; și cele de ocară și defăimate... și cele ce nu sânt, ca pre cele ce sânt să strice”¹.

„Stareții” duhovnici nu sânt neapărat preoți sau monahi. Aceasta a arătat-o istoria Bisericii Ruse din veacurile optsprezece și nouăsprezece, când un întreg șir de nevoitori ai bunei-cinstiri, purtători ai marelui har, au ocolit preoția și monahismul pentru a-și păstra neîngrădită libertatea nevoinței în afara controlului organelor oficiale. Acest fenomen, dureros și dăunător întregii vieți bisericești, nu întotdeauna a fost rezultatul tendințelor anarhice împotriva principiului ierarhiei în sine. Citind cărțile despre acești eroi ai duhului, reiese limpede că mulți dintre ei au fost cu adevărat oameni de o înaltă statură duhovnicească și temători de Dumnezeu, care vădit se învredniciseră de binecuvântări și daruri de sus. Viața lor nu s’a bucurat de bunăvoince

¹ Cf. 1 Cor. 1: 26-28; 15: 24-28.

nici din partea ierarhiei bisericești, nici din partea instituțiilor și puterilor administrației statale. Ocolirea preoției și monahismului de către unii se explică și prin faptul că, de îndată ce îmbracă cineva rasa, toți și fiecare în parte se simt îndreptățiți a judeca pe acești slujitori ai lui Hristos; a judeca, în covârșitoarea majoritate a cazurilor, nedrept, cu vrăjmășie, clevetitor. Cei mai înzestrați dintre ei, foarte adesea au fost supuși chiar și unor prigoane brutale, pentru că viața lor era mai presus de înțelegerea celor aflați la cârma puterii. Istoria Bisericii noastre este plină de asemenea întâmplări și nu este nevoie a le pomeni după nume.

Celui care se roagă mult și cu osârdie îi este propriu să treacă de la o stare la alta: adesea de la o vie suferință, la o adâncă bucurie; de la deznădejde, la contemplare și la o nădejde plină de însuflare; de la un îndelung plâns, la o dulce pace, și altele asemenea. Prin multe și îndelungate rugăciuni, printr'o înfrânare, cu luare-aminte, de la toate, simțirile se subțiază: sufletul devine asemenea celui mai sensibil aparat auditiv care reacționează puternic la sunete de-abia perceptibile, și chiar la neauzitele adieri ale văzduhului. Iar dacă sufletul nostru a cercat de sute de ori, ba chiar de mai multe ori, când înălțări, când căderi, într'atât le însușește și pe unele și pe altele, încât ajunge să poarte neîncetat în sine și împărăția, și iadul. Poate că multora aceasta le va părea paradoxal dar, în esență, este semnul unei sporite iubiri, apropierea de asemănarea cu Hristos. Iată ce scrie Apostolul Pavel despre sine: „Cine este slab, și eu să nu fiu slab? Cine se smintește, și eu să nu arz?”¹. Iar Romanilor le poruncește: „Bucurați-vă cu cei ce se bucură și plângeți cu cei ce plâng”². Potrivit învățăturii Sfinților Părinți nimenea nu trebuie să poruncească celor păstoriți fapte pe care el însuși nu le-a săvârșit. Nu cred că Apostolul Pavel ar fi fost mai puțin riguros decât Sfinții Părinți în această privință. Nu este cu puțință păstorilor a rândui sau a organiza în

¹ 2 Cor. 11: 29.

² Rom. 12: 15.

chip arbitrar primirea celor care trec prin grele încercări, a hotărî anumite ceasuri pentru primirea celor ce suferă, și altele celor ce se bucură. Se înțelege, deci, că fiecare duhovnic trebuie să fie în toată vremea în stare a putea plânge cu cei care plâng și a se bucura cu cei care se bucură... a neputința împreună cu cei ce cad în deznădejde și a întoarce înapoi la credință pe cei care se smintesc. Dar și aici, precum în tot restul vieții noastre, pilda cea dintâi este Însuși Domnul. Din istorisirea evanghelică și, cu precădere din ultimele Lui zile și ceasuri, vedem că El trăia totodată o plinătate – nouă neajunsă – și a suferințelor, și a bucuriei biruinței; și moartea, și dumnezeiasca slavă cea neînstrăinată Lui: „...Știți că duple două zile Paștile vor fi, și Fiul Omului Se va da să Se răstignească”¹... „Nu voi mai bea de acum dintru acest rod al viței, până în ziua aceea când îl voi bea cu voi **nou în împărăția Tatălui meu**”²... „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, căci M’ai părăsit?”³... „Amin zic ție, **astăzi vei fi cu Mine în rai**”⁴... „Și s’a făcut sudoarea Lui ca picături de sânge picând pre pământ”⁵... „Părinte, iartă lor, că nu știu ce fac”⁶... „Preaîntristat este sufletul Meu până la moarte”⁷... „Au tu ești Hristosul, Fiul Celui Binecuvântat? Iar Iisus au zis: Eu sânt, și veți vedea pre Fiul Omului șezând de-a dreapta puterii și venind pre nourii ceriului”⁸.

Și cu noi se vor repeta toate cele trăite de El, fie și într’o mai mică măsură, de vom păzi cu adevărat cuvântul lui Hristos. De neurmat este adâncul suferințelor lui Hristos. Făcându-ne părtași acestora, ni se va da putința de a cunoaște înălțimea gândului lui Dumnezeu pentru noi și de a atinge desăvârșirea iubirii. După

¹ Mt. 26: 2.

² Mt. 26: 29.

³ Mt. 27: 46.

⁴ Lc. 23: 43.

⁵ Lc. 22: 44.

⁶ Lc. 23: 34.

⁷ Mt. 26: 38.

⁸ Mc. 14: 61-62.